

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 29. juni 2023 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Henrik Bull
dommer Wenche Elizabeth Arntzen
dommer Espen Bergh
dommer Borgar Høgetveit Berg

HR-2023-1251-A, (sak nr. 23-036215STR-HRET)
Anke over Gulating lagmannsretts dom 22. januar 2023

A (advokat Øystein Ola Storrvik)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Kristine Herrebrøden)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Arntzen:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder straffutmåling for grovt uaktsom graverende overtredelse av brann- og eksplosjonsvernloven § 5, jf. straffeloven § 190 andre ledd.
- (3) A er 62 år gammel. Han arbeider som tømrer, men er for tiden sykmeldt.
- (4) I februar 2021 ble A kontaktet av en nabo i bygården der han bodde. Naboen ba om hjelp til å tine et frosset vannrør. A plasserte en varmluftpistol mot vannrøret. Han forlot deretter stedet. Etter snaut to timer fikk han beskjed om at det hadde oppstått brann i bygården. Bygården besto av tre boligseksjoner og to næringsseksjoner.
- (5) Den 8. juni 2022 ble A satt under tiltale for overtredelse av:

«Straffeloven § 190 annet ledd, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 5 første ledd
for på en graverende måte å ha overtrådt bestemmelsen om at enhver plikter å vise alminnelig aktsomhet og opptre på en slik måte at brann forebygges.

Grunnlag:

Mandag 8. februar 2021 ca. kl. 20.00 på bopel i ---gata 00 i Kinn slo han på en håndholdt varmluftpistol, plasserte den med pistolmunningen på en isolasjonskasse til et rør under et tilbygg og forlot den uten tilsyn. Det oppstod brann som spredte seg og påførte store materielle skader.»

- (6) Sogn og Fjordane tingrett avsa 21. september 2022 dom med slik domsslutning vedrørende straffekravet:

«A, fødd 00.00.1961, blir dømd for brot på brann- og eksplosjonslova § 42 andre ledd, jf. § 5 til fengsel i 20 – tjue – dagar. Fullbyrdinga av straffa blir i medhald av straffelova § 34 utsett med ei prøvetid på 2 – to – år.

Han blir vidare dømd til ei bot på 20 000 – tjuetusen – koner, subsidiært fengsel i 20 – tjue – dagar.»

- (7) Tingretten fant at A ved grov uaktsomhet hadde handlet i strid med brann- og eksplosjonsvernloven § 5, men mente at vilkåret i straffeloven § 190 andre ledd om å ha handlet på en «graverende måte», ikke var oppfylt.
- (8) A innga fullstendig anke, mens påtalemyndigheten anket over tingrettens lovanvendelse og straffutmåling. Gulating lagmannsrett avsa 22. januar 2023 dom med slik domsslutning vedrørende straffekravet:

«A, født 00.00.1961, dømmes for overtredelse av straffeloven § 190 annet ledd, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 5 første ledd til fengsel i 30 – tretti – dager.»

- (9) Lagmannsretten fant at A hadde opptrådt grovt uaktsomt, og at hans brudd på brann- og eksplosjonsvernloven § 5 første ledd var «graverende». Domfellelsen er basert på «en helhetsvurdering der det tas hensyn til farepotensiale med denne type bruk av en varmluftpistol, tiden tiltalte var fraværende, type hus og bebyggelse, faren for andre menneskers liv, og at det ikke bare er tale om en ubevisst uaktsomhet».
- (10) A anket over lagmannsrettens lovanvendelse og straffutmåling. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 25. mai 2023 å fremme anken over straffutmålingen, mens anken over lovanvendelsen ikke ble tillatt fremmet.
- (11) Forsvarer har nedlagt påstand om at A behandles på mildest mulig måte. Aktor har nedlagt påstand om at straffen settes til fengsel i 45 dager. A ble før ankeforhandlingen gjort kjent med denne skjerpingen av påstanden sammenlignet med aktors påstand i lagmannsretten og lagmannsrettens dom.

Mitt syn på saken

Rettslige utgangspunkter

- (12) Det skal utmåles straff for overtredelse av straffeloven § 190 andre ledd.
- (13) Paragraf § 190 lyder slik:
- «Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt, og gjentatt eller på graverende måte, overtrer bestemmelsene om ulovlig innføring, utførelse, avhendelse, erverv eller besittelse av skytevåpen, våpendeler eller ammunisjon gitt i eller i medhold av våpenloven, eller tilsvarende pålegg fastsatt i medhold av våpenloven.
- På samme måte straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt, og gjentatt eller på en graverende måte, overtrer bestemmelsene i brann- og eksplosjonsvernloven §§ 5, 19, 20 eller 20 a eller bestemmelser gitt i medhold av disse.»
- (14) Strafferammen for gjentatte eller graverende overtredelser av både våpenloven og brann- og eksplosjonsvernloven er altså bot eller fengsel inntil 2 år. I saken her er det brann- og eksplosjonsvernloven § 5 første ledd som er overtrådt. Bestemmelsen pålegger enhver «å vise alminnelig aktsomhet og opptre på en slik måte at brann, eksplosjon og annen ulykke forebygges».
- (15) Ved vedtakelsen av straffeloven 2005 viste § 190 andre ledd bare til bestemmelsene i forskrift 26. juni 2002 nr. 922 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff (eksplosivforskriften) gitt i medhold av brann- og eksplosjonsvernloven. Andre ledd fikk sin någjeldende ordlyd ved lov 29. mai 2015 nr. 36.
- (16) Bestemmelsen innebærer en betydelig straffskjerpelse ved «gjentatt» eller «graverende» overtredelse av blant annet brann- og eksplosjonsvernloven § 5. Alminnelige overtredelser av brann- og eksplosjonsvernloven har en øvre strafferamme på fengsel i tre måneder, jf. § 42 andre ledd.

- (17) I forarbeidene er terskelen for hva som er graverende, omtalt som «forholdsvis lav», se Prop. 52 L (2014–2015) punkt 9.2.3. I proposisjonen punkt 9.5 om endringer i strafferammen heter det videre:

«Det foreslås at den som forsettlig eller grovt uaktsomt, gjentatt eller på en graverende måte overtrer brann- og eksplosjonsvernloven §§ 5, 19, 20 og 20 a skal kunne straffes med fengsel inntil 2 år. Brann- og eksplosjonsvernloven § 5 regulerer den enkeltes plikt til å forebygge og begrense skadevirkningene ved brann, eksplosjon eller annen ulykke. Skadepotensialet kan være meget stort ved overtredelse av handlingsnormen, og en strafferamme på 2 år vil signalisere at brudd på denne bestemmelsen er alvorlig. Brann- og eksplosjonsvernloven §§ 19, 20 og 20 a regulerer plikter i virksomheter som håndterer farlig stoff (herunder utgangsstoff for eksplosiver) og farlig gods. En overtredelse av disse bestemmelsene bør ha en strafferamme på inntil 2 år da slike handlinger vil kunne ha et meget stort skadepotensiale. Tilsvarende endringer foreslås i straffeloven 2005 §§ 190 annet ledd og 191.»

- (18) Det foreligger begrenset straffutmålingspraksis etter straffeloven § 190 andre ledd.
- (19) Den eneste høyesterettsavgjørelsen om denne bestemmelsen er HR-2019-2297-A. Saken gjelder en person som uten tillatelse hadde oppbevart 10 gram pentritt, som er et høyeksplosivt stoff, utgangsstoffer for eksplosiver og dessuten en rekke andre eksplosjons- eller brannfarlige stoffer. Stoffene var anskaffet for bruk til fyrverkeri, men hadde et avledet skadepotensial ved for eksempel brann eller tyveri. Straffens utgangspunkt ble satt til fengsel i 40 dager før justering, særlig for lang saksbehandlingstid.
- (20) Jeg viser også til HR-2020-2409-A, som gjelder overtredelse av § 190 første ledd ved ulovlig besittelse og uforsvarlig oppbevaring av en halvautomatisk pistol og en maskinpistol samt ammunisjon. Ingen av våpnene var funksjonsdyktige, men de var heller ikke gjort varig ubrukbare i tråd med norsk regelverk. Den halvautomatiske pistolen hadde vært relativt enkel å sette i stand, mens maskinpistolens skadepotensial var betydelig redusert. Utgangspunktet for straffen ble satt til fengsel i 40 dager før skjerping av straffen på grunn av gjentakelse.
- (21) I begge disse sakene ble altså straffen for forsettlige overtredelser av § 190 anslått til fengsel i 40 dager. Den ulovlige oppbevaringen av våpnene og de eksplosive stoffene skjedde uten tilknytning til andre straffbare forhold, og ingen skader oppsto. I dommene heter det at straffverdigheten av ulovlig befatning med våpen og eksplosiver er sammenlignbar, jf. 2019-dommen avsnitt 54 og 2020-dommen avsnitt 30.
- (22) Saksforholdene ved graverende overtredelser av aktsomhetsplikten i brann- og eksplosjonsvernloven § 5, vil være svært forskjellige. Selv om allmennpreventive grunner står sterkt, er det derfor vanskelig å angi et generelt utgangspunkt for straffutmålingen. Ved utmålingen av straffen vil både skaderisikoen og skadepotensialet stå sentralt, jf. også straffutmålingsmomentene i straffeloven § 77 bokstavene a til c. Det samme gjelder omfanget av skadene som eventuelt har oppstått.

Den konkrete straffutmålingen

- (23) Det skal altså utmåles straff for ett tilfelle av grovt uaktsom graverende omgang med en brannfarlig varmluftpistol.
- (24) Når det gjelder selve saksforholdet, tok lagmannsretten utgangspunkt i at A «satt en varmluftpistol opp mot et avløpsrør og med pistolmunningen rettet inn i en 20 x 16 cm trekasse» for å varme opp et frosset vannrør. Av en fremlagt tegning fremgår det at trekassen fungerte som isolasjonskasse rundt vannrøret. Selve pistolmunningen der varmluften kommer ut, hvilte mot toppen av isolasjonskassen i rundt 10 centimeters avstand fra vannrøret.
- (25) Om pistolens skadepotensial heter det:
- «En varmluftpistol er i prinsippet konstruert som en kraftig hårføner, men avgir betydelig mer varme. I motsetning til en hårføner, består pistolmunningen av metall, nettopp fordi temperaturen der kan bli svært høy. Norsk brannvernforening har i presentasjonsserie 1001-1001 redegjort for at varmluftpistoler kan være brannfarlige. Av samme dokument fremgår at temperaturen på luften som strømmer ut kan ligge på rundt 400 grader og at treverk (gran) har et flammepunkt på 385 grader. Det er usikkert hvilken type tiltalte benyttet, men i brosjyren for en lignende Bosch varmluftpistol er det uttrykkelig vist til brannfare og at den ikke må ligge uten tilsyn når den er slått på. Tiltalte har arbeidet innen byggebransjen i mange år, og må etter å ha benyttet varmluftpistol ved en rekke anledninger ha vært vel kjent med brannfaren.»
- (26) Lagmannsretten tok ikke stilling til om brannen skyldtes bruken av varmluftpistolen eller om selve pistolen tok fyr som en følge av teknisk svikt. Det kunne heller ikke utelukkes at A hadde slått varmluftpistolen på laveste effekt, men at den på grunn av slitasje eller teknisk feil slo seg over på nivået med høyeste effekt.
- (27) Etter at A hadde plassert varmluftpistolen, forlot han stedet i bil for å gå tur med hunden sin. Varmluftpistolen, som var plassert under et innebygget trappeløp, sto derved uten tilsyn frem til brannen oppsto. A ble oppringt etter knappe to timer av en beboer, som fortalte at bygården brant. Han var da fortsatt på tur med hunden.
- (28) Flere personer måtte evakuere, både fra det brennende bygget og fra to nabobygg. Det aktuelle bygget ligger midt i trehusbebyggelsen i Florø sentrum. Det var tidvis stor fare for spredning av brannen.
- (29) Gjensidige Forsikring ASA har i brev 9. juni 2023 anslått bygningsskadene til rundt 13,5 millioner kroner eksklusive mva. I tillegg kommer skade på innbo og løsøre samt avbrudds- og leietap. Anslagsvis dreier det seg totalt om nærmere 19 millioner kroner inklusive merverdiavgift.
- (30) Ved straffutmålingen legger jeg vekt på den åpenbare skaderisikoen ved å la en varmluftpistol, som er beregnet på håndholdt bruk, være påslått over lengre tid uten tilsyn. Selv om pistolen muligens hadde tekniske feil, var brannfaren også knyttet til den statiske plasseringen av varmekilden inn mot brennbart materiale.

- (31) Jeg legger videre vekt på det betydelige skadepotensialet ved en eventuell brann. Det dreier seg om et trehus omringet av annen trehusbebyggelse. Brannen kunne fort ha spredt seg til andre bygninger i området. Flere beboere og naboer måtte som nevnt evakueres, og menneskeliv kunne i verste fall gått tapt.
- (32) Det økonomiske omfanget av brannskaden er i seg selv skjerpene. Brannen påførte også beboerne velferdstap ved at de midlertidig har måttet forlate sine hjem.
- (33) Aktor har fremhevet at både den skadede bygningen og omkringliggende bygninger er verneverdige. Riksantikvaren har registrert flere av bygningene som verneverdige uten at det er truffet vernevedtak. I kommunedelplanen er området satt av til «omsynssone bevaring av kulturmiljø», men det er ikke gitt bestemmelser i reguleringsplan om å sikre disse verdiene. Tatt i betraktning det store potensialet for skade også på menneskers liv og helse, kommer de påberopte vernehensynene etter mitt syn i bakgrunnen.
- (34) Selv om A ikke har utvist forsett med hensyn til skadefølgen, har han handlet bevisst uaktsomt. Med sin yrkesbakgrunn var han klar over hva han gjorde. Han har på den annen side handlet i privat, ikke i profesjonell, sammenheng.
- (35) Omstendighetene rundt A nåværende livssituasjon finner jeg ikke å kunne tillegge vekt. Betydningen av hans nylig gjennomførte ryggoperasjon må vurderes i tilknytning til soningen.
- (36) Vi står etter dette overfor en alvorlig overtredelse av brann- og eksplosjonsvernloven § 5. Det gjør seg gjeldende sterke allmennpreventive hensyn, og det bør reageres med en ubetinget fengselsstraff. Slik denne saken ligger an, mener jeg straffen isolert sett bør settes til fengsel i 60 dager.
- (37) Fra dette utgangspunktet skal det gjøres et fradrag for lang saksbehandlingstid. Den samlede saksbehandlingstiden fra den straffbare handlingen til dom i Høyesterett, to år og fire måneder, er det ikke noe å si på. Det var imidlertid en liggetid – periode med total inaktivitet – hos politiet på rundt elleve måneder. Dette må kompenseres.
- (38) I HR-2019-2297-A ble det for en tilsvarende liggetid gitt fradrag ved at lengden på fengselsstraffen ble redusert med rundt 25 prosent fra et utgangspunkt på 40 dager. Etter mitt syn bør fradraget være det samme i vår sak. Jeg er ikke enig med forsvarer i at det bør fastsettes en fullt ut betinget reaksjon, og viser i den sammenheng til HR-2016-225-S avsnitt 43. Dette er ikke et tilfelle der en kompensasjon i form av reduksjon i fengselsstraffen vil være «umulig eller lite hensiktsmessig», jf. dommens avsnitt 46 knyttet til «helt korte fengselsstraffer».

Konklusjon

- (39) Med et fradrag på 15 dager fra et utgangspunkt på 60 dager settes straffen til fengsel i 45 dager.

(40) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 45 – førtifem – dager.

(41) Dommar **Høgetveit Berg:** Eg er i hovudsak og i resultatet samd med fyrstvoterande.

(42) Dommer **Bergh:** Likeså.

(43) Dommer **Bull:** Likeså.

(44) Dommer **Indreberg:** Likeså.

(45) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 45 – førtifem – dager.